

Ο ΜΑΓΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΣΤΑΣΙΝΟΥ

Περίπατος

Του Κολυμπητή

Ο Χορευτής

μια ευχάριστη γνωριμία με το έργο του σπουδαίου
ηπειρώτη δημιουργού Στράτου Στασινού

αφιέρωμα
Στράτος Στασινός
1945-2009

Α'

Ο Κωσταντής, οι άρχοντες κι' ο βασιλιάς αντάμα,
κάθονται τρών και πίνουνε και γλυκοχαιρετειούνται.
Κ' εκεί που τρώγαν κ' έπιναν και διπλοχαιρετειούνταν,
ο Κωσταντής καυχήστηκε μπροστά 'ς τους αφεντάδες.
"Εσείς μικρόν με βλέπετε, μικρόν και με θαρρείτε,
κ' εγώ τη μαύρη θάλασσα να πλέξω, να περάσω."
Κι' ο βασιλιάς σαν τ' άκουσε 'ς τον Κωσταντίνο λέγει.
"Αν την περάσης, Κωσταντή, γαμπρό θενά σε κάμω,
θέλεις 'ς την πρώτη μ' αδερφή, θέλεις 'ς τη δεύτερή της,
θέλεις 'ς τη θυγατέρα μου, τη λαμπρογεννημένη,
οπού γεννήθη τη Λαμπρή κ' έλαμψ' ο κόσμος όλος."
Κι' ο Κωσταντής σαν τ' άκουσε πολύ καλό του φάνη,
ξεντύθη, ξαρματώθηκε, 'ς τη θάλασσα πηδάει.
Δώδεκα μίλλια πέρασε με γέλοια, με τραγούδια,
κι' άλλα δώδεκα πήγαινε με μαύρα μοιρολόγια.
"Θάλασσα πικροθάλασσα και πολυκυματούσα,
τόσαις φοραῖς σε πέρασα με γέλοια με τραγούδια,
και τώρα για το στοίχημα βουλήθης να με πνίξης."
Της θάλασσας τα κύματα αυτά μόν' τον ρωτούσαν.
"Βρε νέε μου, συ πλέχτηκες, βρε νέε μου, τρελλάθης.
-Για μια κόρη λιμπίστηκα, ταφέντη θυγατέρα."
Κ' εκεί που πνίγη ο Κωσταντής παλάτι εθεμελιώθη
με το γυαλί, με το ψηφί, με το μαργαριτάρι.
Και πάνου κόρη κάθονταν ξανθή και μαυρομάτα,
τη θάλασσα νεμάλωνε και την καταροῦσε.

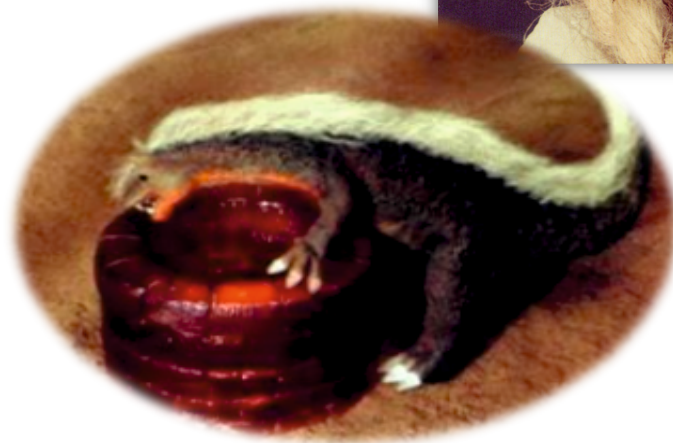

Β'

"Τι θέλεις, μαύρη, 'ς το χορό κι' άσκημη 'ς το τραγούδι;
-Μα εγώ η μαύρη κι' ή άσκημη πολλούς ανθούς μαραίνω, πολλούς ανθούς,
πολλούς σγουρούς, πολλούς μαλαματένιους. Κι' αυτό της χήρας τον υγιό δεν
μπορώ να μαράνω,
γιατί έχει βότανα πολλά και μάγια δεν τον πιάνου,
παρά της λίμνης το θεριό να τότε καταλύση!"

Εβρόντηξεν ο ουρανός κι' ανοίξαν τα επουράνια,
και το θεριό τ' αγροίκησε που ήτανε μέσ' 'ς τη λίμνη. Γυναίκεια φόρεια φόρεσε,
γυναίκεια πασουμάκια,
γυναίκεια εβγήκε κ' έκατσε νόξω 'ς το πεζοδρόμι.
Διαβαίνου οι νιαίς το χαιρετάν, διαβαίνου οι νιοι του λένε,
μα διάβηκε κι' ο νιούτσικος που ήτανε μαγεμένος.
"Γεια και χαρά σου, λυγερή, γεια και χαρά σου, κόρη.
-Καλό 'ς τον τονπραματευτή, καλό 'ς τον το λεβέντη.
-Πες μου να ζήσης, λυγερή, ποϋθε γονοκρατειέσαι;"
Από το χέρι τον κρατεί και το βουνό του δείχνει.
"Θωρείς εκείνο το βουνό κ' εκείνον το λιμνιώνα;
το δαχτυλίδι μόπεσε 'ς τα βάθη του λιμνιώνα,
και ποιος να μπη, και ποιος να βγη, και ποιος να μου το βγάλει;
-Εγώ να μπω, κ' εγώ να βγω κ' εγώ να σου το βγάλω."

Επιάσαν το στρατί στρατί, τ' ωριό το μονοπάτι,
και το στρατί τους έβγαλε 'ς εκείνον το λιμνιώνα.
Πρώτη βουτιά νόπ' έδωσε έβγαλε αντρός κεφάλι,
δεύτερη που εδευτέρωσε τότες ο νιος εχάθη.

Γ'

Εκεί πέρα κι' αντίπερα, 'ς τα γυάλινα πηγάδια,
στοιχειό ξεφανερώθηκε, που τρώει τους αντρειωμένους. Τους έφαγε, τους έσωσε,
κανείς δεν είχε μείνη,
ο γιος της χήρας έμεινε ο μόνος αντρειωμένος.

Παίρνει κοντάρι και σπαθί και πάει να κυνηγήση.
Πέρασε ράχαις και βουνά, ράχαις και κορφοβούνια,
κυνήγι δε επέτυχε, κυνήγι δεν ευρήκε,
κι' αυτού 'ς το γέρμα του γήλιου κοντά να βασιλέψη,
βρίσκει μια κόρη ροϊδινή, ξανθή και μαυρομάτα,
με τα μαλλιά της ξέπλεγα, 'ς το δάκρυ φορτωμένη.
Στέκει και τη θιαμαίνεται, στέκει και τη ρωτάει.
"Κόρη μου, ποιος σ' έγένησε, τι μάννα σ' έχει κάμη;
-Κ' εμένα μάννα μ' έκαμε, μάννα σαν τη δική σου.
-Τι έχεις, κόρη, και θλίβεσαι, τι έχεις κι' αναστενάζεις;
-Βλέπεις εκείνη την ιτιά, την αστραποκαμένη,
οπόχει αντάρα 'ς την κορφή και καταχινά 'ς τη μέση;
Εκεί πήγα να πιω νερό, να πιω και να γιομώσω.
Το βουλλωτήρι μόπεσε, τ' ώριο μου δαχτυλίδι,
κι' όποιος βρεθή και κατεβή, να τό βρη, να το βγάλη,
αυτόν θα τον στεφανωθώ, άντρα θενά τον πάρω.
-Εγώ να μπω, κ' εγώ να βγω, κόρη μ', να σου το βγάλω.

Ξεντύθη ο νιος, ξεζώθηκε και 'ς το πηγάδι εμπήκε.
Χαλεύει εδώ, χαλεύει εκεί και τίποτες δεν βρίσκει.
Βλέπει τα φίδια σταυρωτά με τοις οχιαίς πλεγμένα.
"Ρήξε μου, κόρη, τα μαλλιά, να πιάσω νά ρτω απάνω.
Εδώ είν' τα φίδια σταυρωτά με τοις οχιαίς πλεγμενα.
-Αυτού που μπήκες, νιούτσικε, πίσω δε μεταβγαίνεις

(1985) **ΤΟΥ ΚΟΛΥΜΠΗΤΗ**: Ταινία μικρού μήκους με κινούμενες κούκλες (διάρκεια: 18')

Η χρονιά του 1985 ήταν σε όλο τον κόσμο αφιερωμένη στο κινούμενο σχέδιο. Η Ελλάδα γιόρταζε, παράλληλα, 40 χρόνια καλλιτεχνικής δημιουργίας στο κινούμενο σχέδιο. Η επετειακή αυτή χρονιά είχε την τύχη να συνοδευτεί με μια ακόμα σημαντική δημιουργία του ελληνικού animation. Ήταν η ταινία "Του Κολυμπητή" σε σκηνοθεσία Στράτου Στασινού και Νάσου Μυρμιρίδη.

Η ταινία αυτή έκανε τον Στράτο Στασινό ευρύτατα γνωστό. Πρόκειται για την πρώτη παραγωγή με κινούμενες κούκλες στην Ελλάδα, γυρισμένη με την τεχνική του στοπ καρέ (οι κούκλες κινούνται καρέ με καρέ, όπως και η κάμερα).

Οι κούκλες είναι κατασκευής του Στράτου Στασινού και τα κουστούμια της Εύας Χειλαδάκη. Τα σκηνικά της ταινίας, που παρουσιάζουν με ζωντάνια ένα ηπειρώτικο τοπίο, είναι των Γιώργου Αγγελόπουλου, Στράτου Στασινού, Τσαχή Σαλέμ και Γιώργου Νικολοπούλια.

Η ταινία που χρειάστηκε 3 ½ χρόνια για να ολοκληρωθεί, βασίστηκε σε στίχους του ομώνυμου δημοτικού τραγουδιού - παραλογής. Το σενάριο υπογράφει ο Κώστας Παπαγεωργίου.

Η ταινία απέσπασε το Βραβείο Καλύτερης Ταινίας Μικρού Μήκους και το Α' Βραβείο Κριτικών Κιν/φου στο Φεστιβάλ Κιν/φου Θεσ/νίκης '85, το Βραβείο Καλύτερης Ταινίας Μικρού Μήκους στο Φεστιβάλ Κιν/φου Δράμας '85, το Βραβείο Ευρωπαϊκής Κοινότητας (1989), ενώ συμμετείχε στο Φεστιβάλ Κιν/φου του Βερολίνου το 1986.

Την ιστορία του παλικαριού που βουτάει αναζητώντας το χαμένο δαχτυλίδι, με ρίζες αρχαίες αν θυμηθούμε το Θησέα που βούτηξε στη θάλασσα για να βρει το δαχτυλίδι του Μίνωα και ν' αποδείξει τη θεϊκή του καταγωγή, τη συναντάμε σε άσματα, παραδόσεις και παραμύθια πολλών ευρωπαϊκών λαών.

Πολλοί λένε πως ο Θησέας δεν ήταν γιος του Αιγέα, αλλά του Ποσειδώνα. Μάλιστα στο πλοίο που πήγαινε το Θησέα και τα παιδιά των Αθηναίων στην Κρήτη βρισκόταν κι ο Μίνωας, που είχε πάει ο ίδιος να παραλάβει το βαρύ φόρο της Αθήνας. Εκεί βρισκόταν κι η Περίβοια, η όμορφη κόρη του βασιλιά των Μεγάρων. Ο Μίνωας, θαμπωμένος από την ομορφιά της, θέλησε να τη χαϊδέψει. Η κόρη τρομαγμένη ζήτησε βοήθεια απ' τον Θησέα. Εκείνος θυμωμένος απείλησε το Μίνωα λέγοντάς του: «Συγκρατήσου βασιλιά, γιατί θα δοκιμάσεις τη δύναμη των χεριών μου. Κι αν είσαι γιος του Δία, εγώ είμαι γιος του Ποσειδώνα». Ο Μίνωας τότε παρακάλεσε το Δία, τον πατέρα του, κι έριξε αστροπελέκι. Κι αμέσως πέταξε το δαχτυλίδι του στη θάλασσα κι είπε στο Θησέα: «Αν είσαι γιος του Ποσειδώνα, όπως λες, φέρε το δαχτυλίδι». Σαν αστραπή ο Θησέας έπεσε στη θάλασσα. Αμέσως ήρθαν δελφίνια και τον οδήγησαν στο παλάτι του Ποσειδώνα, στο βυθό. Εκεί είδε ο Θησέας τις Νηρηίδες κι ανάμεσά τους του Ποσειδώνα τη γυναίκα, την Αμφιρίτη. Εκείνη του έδωσε το δαχτυλίδι του Μίνωα, του έριξε στους ώμους ένα χιτώνα κατακόκκινο και στα μαλλιά του έβαλε ολόχρυσο στεφάνι. Κι έτσι ξεπρόβαλε ο ήρωας δίπλα στο καράβι χωρίς να έχει βραχεί.

Ακολουθούν τρεις διαφορετικές παραλλαγές -από το βιβλίο του Ν. Πολίτη- του μύθου του παλικαριού, που δε διστάζει να βουτήξει αναζητώντας το χαμένο δαχτυλίδι, προκειμένου να κερδίσει την αγάπη της όμορφης κόρης.

Ν.Γ. Πολίτου, *Εκλογαί* από τα τραγούδια του ελληνικού λαού, Αθήνα 1914

Τα **δημοτικά τραγούδια** ανάλογα με τα θέματά τους χωρίζονται σε τρεις βασικές κατηγορίες:

α) σε αυτά που αναφέρονται σε διάφορες εκδηλώσεις της ζωής (ερωτικά, νυφιάτικα, νανουρίσματα, παιδικά, της ξενιτιάς, μοιρολόγια, εργατικά κ.ά.)

β) στα ιστορικά, στα οποία ανήκουν όσα αναφέρονται σε ιστορικά γεγονότα ή σε συγκεκριμένη ιστορική περίοδο, όπως τα ακριτικά και τα κλέφτικα και

γ) στις παραλογές, που είναι αφηγηματικά τραγούδια με θέμα δραματικές περιπέτειες της ζωής, αληθινές ή φανταστικές.

Παραλογές

Οι παραλογές είναι διηγηματικά τραγούδια, όπου το επικό στοιχείο αναμειγνύεται με το λυρικό και το δραματικό. Αφηγούνται τις δραματικές κυρίως περιπέτειες της ανθρώπινης ζωής με τον τρόπο των παραμυθιών. Οι υποθέσεις των παραλογών άλλοτε στηρίζονται σε λαϊκές παραδόσεις μας κι άλλοτε πάλι μας φαίνονται τελείως φανταστικές.

Τρεις είναι οι κυριότερες πηγές από τις οποίες αντλούνται οι υποθέσεις τους:

- από *αρχαίους μύθους και παραδόσεις* σχετικές με αγίους, δράκους, βασιλιάδες και πρίγκιπες, δαιμονικές μορφές και άλλα δημιουργήματα της λαϊκής φαντασίας. Οι ωραιότερες και πιο διαδεδομένες από την ομάδα αυτή είναι “Του νεκρού αδελφού” και “Του γιοφυριού της Άρτας”, όπου κυριαρχεί το τραγικό στοιχείο.

- από *περιστατικά της κοινωνικής ζωής*, τα οποία προκαλούν συγκίνηση στο λαό, όπως είναι οι ερωτικές ή οικογενειακές τραγωδίες (άτυχοι έρωτες, φόννοι, εκδικήσεις, προδοσίες, σκάνδαλα ηθικού περιεχομένου, ναυάγια πλοίων κ.α.)

- από *εθνικές και ιστορικές μνήμες* που αναφέρονται σε πολέμους, λεηλασίες, σφαγές κτλ.

Το κυριότερο γνώρισμα της τεχνοτροπίας των παραλογών είναι η *δραματοποίηση της αφήγησης*, η οποία επιτυγχάνεται: α) με το διάλογο ανάμεσα στους πρωταγωνιστές ή σε άλλα πρόσωπα, που μπαίνει συνήθως στα κρίσιμα σημεία της αφήγησης και β) με τη γρήγορη δράση.